Inhoudstabel

1ste graad

De bundel voor de 1ste graad is opgehangen aan een **werkboekje voor de leerlingen**. Dit boekje met opdrachten is opgebouwd volgens de ladder van Lansink en we hebben vooral aandacht voor de eerste treden: voorkomen, hergebruiken en recycleren.

Als voorbereiding op de Ladder van Lansink gaan de leerlingen naar huis met een vragenlijst. Ze vullen die lijst samen met hun ouders in. Aan de hand van de antwoorden op de vragenlijst, stellen de leerlingen samen met de leerkracht de ladder samen.

Activiteiten

1 Ladder en vragenlijst ouders

2 Werkboekje Ladder van Lansink

3 Voorkomen - Winkelen met afvalbril : werken rond afval voorkomen en verpakkingen

4 Hergebruiken – BEZOEK KRINGWINKEL

5 Hergebruiken – CONCRETE ACTIES

6 Sorteren – VAN VERPAKKING NAAR AFVAL

7 Sorteren – AFVALMONSTERTJES

8 Werkboekje Afvaltaal

9 Werkboekje Afvalrekenen

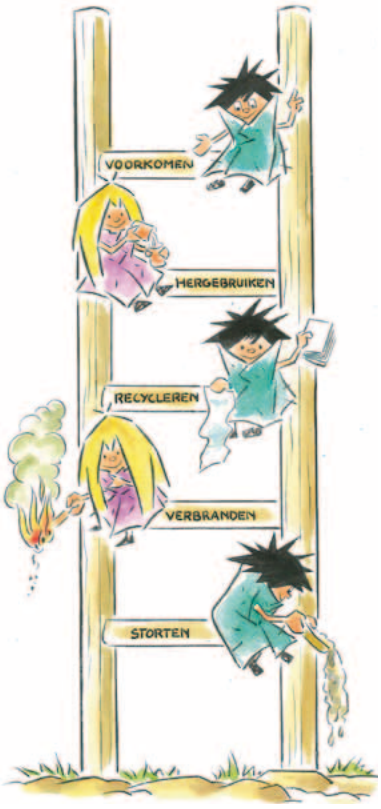

	MAANDAG Afval en zwerfvuil	DINSDAG Voorkomen, hergebruiken en recycleren	WOENSDAG	DONDERDAG Recycleren van afval	VRIJDAG Voorkomen
Voormiddag	Interview met de ouders	Werkboekje Ladder van Lansink	Werkboekje Taal	Recycleren: van verpakking naar afval	Concrete Acties
	Ladder van Lansink	Werkboekje Taal	Hoekenwerk	Werkboekje rekenen	
Namiddag	Winkelen met de afvalbrigade	Bezoek kringwinkel		Afvalmonstertjes	Hoekenwerk
				Hoekenwerk	

TECHNISCHE FICHE

Naam activiteit	Werkboekje afval en de Ladder van Lansink
Doel	• De leerlingen kennen de eerste drie treden van de ladder van Lansink. • Ze kennen oplossingen om afval te voorkomen, te hergebruiken en te recycleren. • Ze kunnen uitleggen wat zwerfvuil en sluikstorten betekenen.
Duur	75 minuten
Werkvorm	Werkboekje met opdrachten
Materiaal	Werkboekje, reclamefolders

AFVAL

Doelstellingen

- Afval kunnen omschrijven als zaken die je niet meer kan gebruiken en dus weggooit.
- Kunnen opsommen wat mensen zoal weggooien.
- De geschikte plaatsen om het afval te verzamelen kunnen aanduiden.
- Zwerfvuil kunnen omschrijven als vuilnis dat zomaar langs de weg of in het bos rondslingert.
- Beseffen dat sluikstorten zeer gevaarlijk is voor de natuur en dat sommige producten er jaren over doen om af te breken.
- Kunnen beschrijven hoe je zou reageren als je een sluikstort zou ontdekken.

Wat is afval?

Hoe zou jij afval omschrijven?
AFVAL = Alles wat we niet meer gebruiken en weggooien.

Waar komt al dat afval vandaan?
Iedereen produceert afval.

Elke dag zorgen we voor afval.

Opdracht: Verzamel reclamefolders en knip enkele voorbeelden uit van wat jij deze week al gebruikt hebt en daarna bij het afval hebt gegooid. Op die manier bekom je je eigen afvalberg.

Waar komt ons afval terecht ?
Mag het? Kleur het bolletje groen.
Mag je het afval daar niet dumpen? Kleur het bolletje rood.

- ❍ in de vuilnisbak
- ❍ op grote stortplaatsen
- ❍ in de papiermand
- ❍ op de speelplaats
- ❍ op straat
- ❍ in het recyclagepark
- ❍ in de GFT-container
- ❍ in beken en rivieren
- ❍ in het bos
- ❍ in een vuilniszak

We stellen je graag een speciale ladder voor: de ladder van Lansink.

Wat zie je op de verschillende trappen van de ladder?

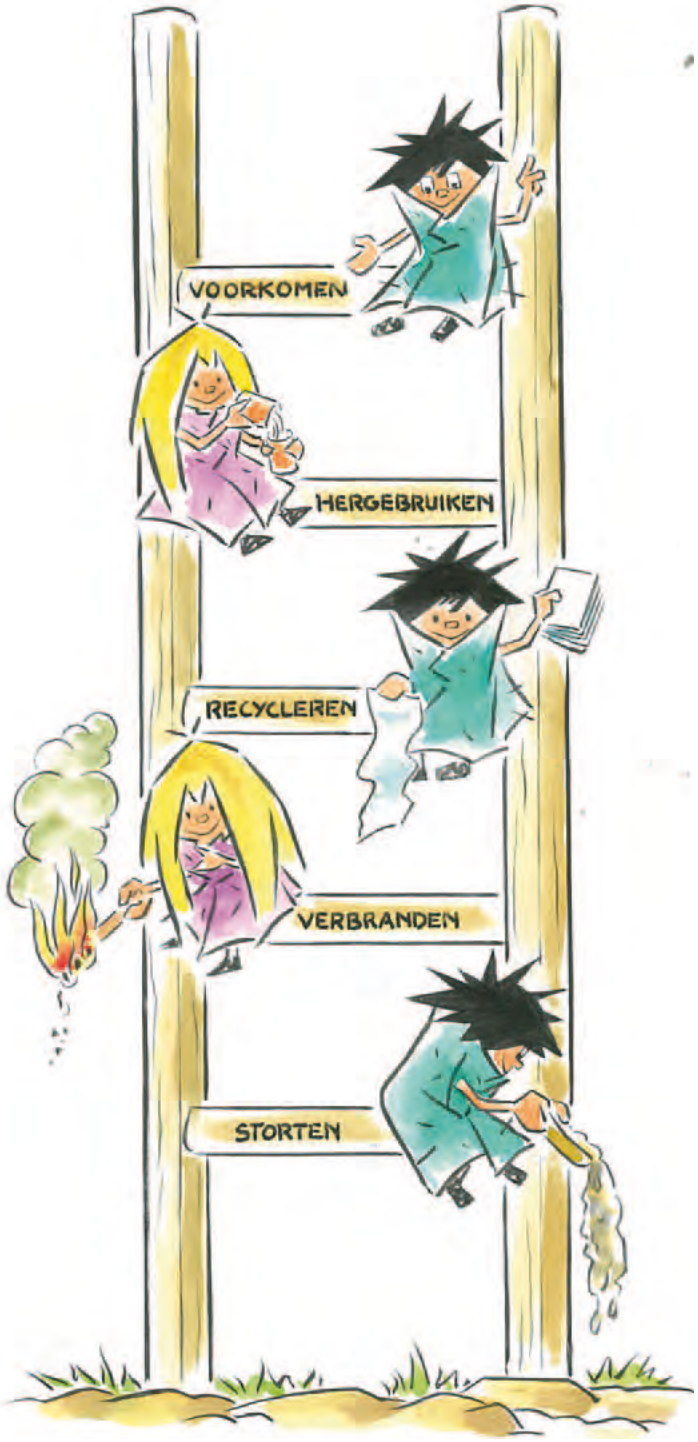

ZIE WERK-BLAADJE

1 Voorkomen

Afval voorkomen betekent afval vermijden.

MINDER AFVAL OP SCHOOL

Doelstellingen

- Vraagjes over afval zo eerlijk mogelijk kunnen beantwoorden.
- Kunnen verwoorden hoe we in de klas al afval voorkomen.

Je overloopt de opdracht met de leerlingen. Ze nemen een groen en rood kleurpotlood en maken de oefening individueel. Dan telt elke leerling op hoeveel vuilnisbakken hij/zij rood heeft gekleurd. Je schrijft de resultaten in kolommen op het bord.
Je bespreekt met de kinderen de resultaten. De leerlingen verwoorden waar zij nog aan moeten werken en waarop zij in de toekomst proberen te letten.

Vermijd jij afval of ben jij een wegwerper? Een test!

- ☐ Gebruik je schrijfpapier meestal aan beide zijden?
- ☐ Gebruik je de achterkant van oude werkblaadjes als kladpapier?
- ☐ Breng je een drinkbus mee naar school?
- ☐ Breng je koekjes of snoep mee in een afwasbaar doosje of een speciaal koekendoosje?
- ☐ Gebruik je een brooddoos om je boterhammen in te stoppen?
- ☐ Gooi je afval van fruit op de composthoop of in het juiste vat?
- ☐ Koop je potloden en balpennen zonder verpakking?
- ☐ Gebruik je schoolspullen (stiften, lat …) verscheidene jaren na elkaar?

Tel nu op hoeveel vuilnisbakken je rood hebt gekleurd.

- ❍ 0 - 3 Prima! Doe zo verder.
- ❍ 4 - 6 Het kan nog beter! Blijf je inspannen.
- ❍ 7 - 8 Door jou wordt de afvalberg steeds hoger! Doe er wat aan.

ZIE WERK-BLAADJE

MINDER AFVAL THUIS

Doelstellingen

- Kunnen aanstippen wie in een gegeven situatie afval voorkomt.
- Kunnen verwoorden wat je beter kan doen om afval te vermijden.

Kleur het hokje van de personen die afval hebben rood.

❍ Cindy vraagt in elke winkel een plastic draagtas.
❍ Hans gebruikt linnen zakdoeken.
❍ Rik geeft kleren die voor hem te klein zijn aan anderen door.
❍ Bart geeft etensrestjes aan de dieren.
❍ Mira laat kapotte schoenen herstellen.
❍ Daan neemt altijd een boodschappentas mee om te winkelen.
❍ Kaatje koopt altijd spuitwater in glazen flessen met statiegeld.
❍ Gerda snuit haar neus altijd in papieren zakdoekjes.
❍ Lies koopt heel vaak water in plastic flessen.
❍ Olivier gebruikt een vaatdoek om de tafel schoon te vegen.
❍ Peggy neemt een stukje keukenrol als ze wat gemorst heeft.
❍ Bianca gebruikt lege dozen om iets in op te bergen.
❍ Rik koopt altijd groenten in blik.
❍ Sara vindt dat verse groenten gezonder zijn.
❍ Jan gebruikt aluminiumpapier om vlees in de koelkast te bewaren.
❍ Caro kiepert al het keukenafval gewoon in de vuilniszak.
❍ De vader van Willem gebruikt al jaren een compostvat.
❍ Op de brievenbus van Tom hangt: GEEN RECLAME.
❍ Annie koopt appels die verpakt zijn op een schaaltje.
❍ Sven neemt posters of reeds gebruikt inpakpapier om schriften te kaften.

De volgende personen hebben afval. Wat moeten ze weggooien?

Annie : .....
Caro : .....
Rik : .....
Gerda : .....
Lies: .....
Peggy: .....
Cindy: .....

Hoe kunnen we de afvalberg verkleinen? .....
Wat kunnen we doen om afval te voorkomen? .....

2 Hergebruiken

Doelstellingen

- Weten wat hergebruiken betekent.
- Bij een aantal gegeven situaties kunnen aanduiden of het een goede of slechte manier is om afval opnieuw te gebruiken.

Hergebruiken betekent dat je het voorwerp opnieuw gaat gebruiken.
Hoe kan jij zelf spullen/dingen/voorwerpen hergebruiken?

Verzamel de spullen die je niet meer nodig hebt en breng ze :

- naar een tweedehandswinkel
- naar de kringwinkel
- naar de rommelmarkt

ZIE WERK-BLAADJE

We zoeken voorbeelden van hoe we in ons dagelijkse leven spullen kunnen hergebruiken:

- Gebruik plastic flessen als kegels voor je kegelspel.
- Koop glazen flessen met statiegeld.
- Verzamel oude kleren voor de verkleedkoffer (je kan er eentje maken in je eigen klas).
- Verzamel oude kleren en schoenen die te klein zijn en geef ze mee met inzamelacties.
- Gebruik geschenkpapier een tweede keer.
- Gebruik de achterzijde van gebruikt papier als kladblad.
- Gebruik foto's uit tijdschriften om je oude mappen te versieren.
- Maak zelf muziekinstrumenten met wegwerpmateriaal.

Doelstellingen

- Kunnen vertellen wat je al over een kringwinkel (tewerkstelling voor langdurig werklozen) of een tweedehandswinkel weet.
- Kunnen verwoorden dat je kledij, schoenen … die je niet meer aantrekt en niet aan kennissen kan doorgeven niet moet weggooien maar naar de kringwinkel kan brengen.
- Tien spullen kunnen opnoemen die je naar een kringwinkel of een tweedehandswinkel kan brengen.

Je noteert het woord kringwinkel op het bord. De leerlingen vertellen wat ze erover weten.
Samen met de leerkracht brainstormen de leerlingen naar spullen die je naar een kring- of tweedehandswinkel kan brengen. Deze woorden verschijnen op het bord. De leerlingen nemen daarna een tiental woorden over op hun werkblad. Ze kunnen ook met prentjes werken of tekenen.

Bespreek nogmaals het verschil tussen hergebruiken en recycleren.

3 Afval sorteren om te recycleren

Doelstellingen

- Sorteren kunnen omschrijven als het afval per soort leggen.
- Afbeeldingen van soorten afval kunnen sorteren.
- Kunnen uitlegggen dat er op een containerpark verschillende metalen bakken staan waarin het afval apart wordt verzameld.

Allerlei soorten afval…

1) Knip uit tijdschriften, reclameblaadjes en de knipblaadjes prenten of foto's van allerlei zaken uit die bij het vuilnis belanden. Op de knipblaadjes staan foto's met afbeeldingen die de leerlingen niet onmiddellijk in de tijdschriften of folders zullen vinden, bv. batterijen.
2) De leerlingen verzamelen de dingen die ze hebben uitgeknipt soort per soort en kleven ze op een groot blad. Je kan in groepjes werken. Elk groepje krijgt een afvalsoort.

Groep 1	.....	papier & karton
Groep 2	.....	glas
Groep 3	.....	GFT
Groep 4	.....	PMD
Groep 5	.....	KGA
Groep 6	.....	restafval
Groep 7	.....	grof huisvuil
Groep 8	.....	tuinafval

Van de verschillende bladen maken we een afvalmap die je mooi kan versieren.

Aanvulling

Je kan aan deze activiteit een bezoek aan het recyclagepark koppelen.

Je bespreekt de werking van een recyclagepark met de leerlingen en legt kort het principe van recycleren uit (hier ook opnieuw duidelijk het verschil met hergebruiken duidelijk maken).

WERK-BLAADJE

WERKBOEKJE

Leerlingen

Wat is afval?

Hoe zou jij afval omschrijven?

AFVAL = ...

Waar komt al dat afval vandaan?

.....

Elke dag zorgen we voor afval.

Opdracht: Verzamel reclamefolders en knip enkele voorbeelden uit van wat jij deze week al gebruikt hebt en daarna bij het afval hebt gegooid. Op die manier bekom je je eigen afvalberg.

Waar komt ons afval terecht ?

Mag het? Kleur het bolletje groen.
Mag je het afval daar niet dumpen? Kleur het bolletje rood.

- ❍ in de vuilnisbak
- ❍ op grote stortplaatsen
- ❍ in de papiermand
- ❍ op de speelplaats
- ❍ op straat
- ❍ in het recyclagepark
- ❍ in de GFT-container
- ❍ in beken en rivieren
- ❍ in het bos
- ❍ in een vuilniszak

WERK-BLAADJE

We stellen je graag een speciale ladder voor: de ladder van Lansink.

Wat zie je op de verschillende trappen van de ladder?

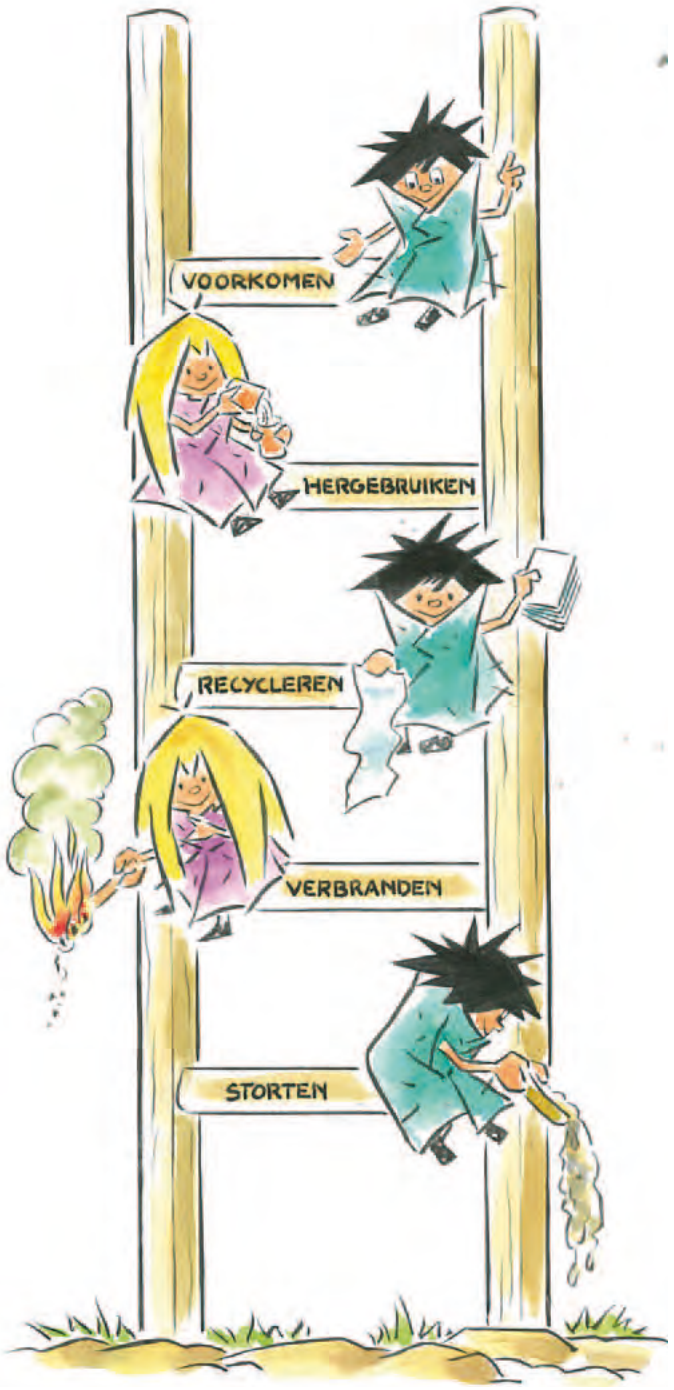

WERK-BLAADJE

Voorkomen

Afval voorkomen betekent afval vermijden.

MINDER AFVAL OP SCHOOL

Vermijd jij afval of ben jij een wegwerper? Een test!

- ☐ Gebruik je schrijfpapier meestal aan beide zijden?
- ☐ Gebruik je de achterkant van oude werkblaadjes als kladpapier?
- ☐ Breng je een drinkbus mee naar school?
- ☐ Breng je koekjes of snoep mee in een afwasbaar doosje of een speciaal koekendoosje?
- ☐ Gebruik je een brooddoos om je boterhammen in te stoppen?
- ☐ Gooi je afval van fruit op de composthoop of in het juiste vat?
- ☐ Koop je potloden en balpennen zonder verpakking?
- ☐ Gebruik je schoolspullen (stiften, lat …) verscheidene jaren na elkaar?

Tel nu op hoeveel vuilnisbakken je rood hebt gekleurd.

- ❍ 0 - 3 Prima! Doe zo verder.
- ❍ 4 - 6 Het kan nog beter! Blijf je inspannen.
- ❍ 7 - 8 Door jou wordt de afvalberg steeds hoger! Doe er wat aan.

MINDER AFVAL THUIS

Kleur het hokje van de personen die afval hebben rood.

- ❍ Cindy vraagt in elke winkel een plastic draagtas.
- ❍ Hans gebruikt linnen zakdoeken.
- ❍ Rik geeft kleren die voor hem te klein zijn aan anderen door.
- ❍ Bart geeft etensrestjes aan de dieren.
- ❍ Mira laat kapotte schoenen herstellen.
- ❍ Daan neemt altijd een boodschappentas mee om te winkelen.
- ❍ Kaatje koopt altijd spuitwater in glazen flessen met statiegeld.
- ❍ Gerda snuit haar neus altijd in papieren zakdoekjes.

WERK-BLAADJE

❍ Lies koopt heel vaak water in plastic flessen.
❍ Olivier gebruikt een vaatdoek om de tafel schoon te vegen.
❍ Peggy neemt een stukje keukenrol als ze wat gemorst heeft.
❍ Bianca gebruikt lege dozen om iets in op te bergen.
❍ Rik koopt altijd groenten in blik.
❍ Sara vindt dat verse groenten gezonder zijn.
❍ Jan gebruikt aluminiumpapier om vlees in de koelkast te bewaren.
❍ Caro kiepert al het keukenafval gewoon in de vuilniszak.
❍ De vader van Willem gebruikt al jaren een compostvat.
❍ Op de brievenbus van Tom hangt: GEEN RECLAME.
❍ Annie koopt appels die verpakt zijn op een schaaltje.
❍ Sven neemt posters of reeds gebruikt inpakpapier om schriften te kaften.

De volgende personen hebben afval. Wat moeten ze weggooien?

Annie : .....
Caro : .....
Rik : .....
Gerda : .....
Lies: .....
Peggy: .....
Cindy: .....

Hoe kunnen we de afvalberg verkleinen? .....
Wat kunnen we doen om afval te voorkomen? .....

WERK-BLAADJE

Hergebruiken

Hergebruiken betekent dat je het voorwerp opnieuw gaat gebruiken.
Hoe kan jij zelf spullen/dingen/voorwerpen hergebruiken?

.....

.....

.....

.....

.....

Verzamel de spullen die je niet meer nodig hebt en breng ze :

- naar een tweedehandswinkel
- naar de kringwinkel
- naar de rommelmarkt

Verbind de juiste naam met de juiste foto:

tweedehandswinkel

kringwinkel

rommelmarkt

WERK-BLAADJE

Enkele voorbeelden van hoe we in ons dagelijkse leven spullen kunnen hergebruiken:

.....

.....

.....

.....

.....

Afval sorteren om te recycleren

Allerlei soorten afval…

1) Knip uit tijdschriften, reclameblaadjes en de knipblaadjes prenten of foto's van allerlei zaken uit die bij het vuilnis belanden.
2) Wat we hebben uitgeknipt, verzamelen we soort per soort en kleven het op een groot blad. Hiervoor kan je in groepjes werken, elk groepje heeft zijn afvalsoort.

Van de verschillende bladen maken we een afvalmap die je mooi kan versieren.

TECHNISCHE FICHE

Naam activiteit	Winkelen met de afvalbrigade Afval voorkomen
Doel	• De leerlingen kennen de ladder van Lansink. • Ze denken na over hun afvalgewoonten. • Ze leren nadenken over afval en hoe ze afval kunnen vermijden.
Duur	100 minuten
Werkvorm	Op bezoek in de winkel
Materiaal	Oud karton, papier, lijm, scharen, boodschappentassen

VOORKENNIS:
de ladder van Lansink

1 De leerlingen treden toe tot de afvalbrigade

De leerlingen maken een attribuut om zichzelf herkenbaar te maken als de afvalbrigade die op onderzoek gaat.

Voor deze opdracht kan je een bril van oud karton maken die je met een mozaïek van kleine stukjes gebruikt papier kan versieren.
Je kan ook een armband maken met het woord 'afvalbrigade' die ze rond hun bovenarm aanbrengen, net zoals de politie.
Op oude petten of t-shirts kunnen ze met stift de tekst schrijven. Je kan samen in de kringwinkel t-shirts gaan kopen.

2 Uitstap naar de winkel

Trek met je afvalbrigade op onderzoek naar de plaatselijke winkel of supermarkt. Denk vooral aan de volgende zaken:

- neem een boodschappentas of -mand mee.
- koop koekjes in een grote verpakking (waarin de koeken los zitten) in plaats van in individuele verpakkingen.
- koop groenten en/of fruit los.
- kijk uit naar de verpakkingen: zijn ze allemaal nodig of niet?
- kijk uit naar andere milieuvriendelijke verpakkingen, vb. een grote verpakking van yoghurt, flessen met statiegeld …

Terug in de klas bespreek je in een kringgesprek de opgedane indrukken.

- Was het moeilijk?
- Was er veel keuze? Bijvoorbeeld tussen koekjes in bulkverpakking en voorverpakte koekjes?
- Gebruiken veel mensen een herbruikbare tas?
- Hoe kan je minder afval maken? Wat kan je zelf doen? Thuis? Op school?
- Hoe zou jij het aanpakken als je groot bent? Zou jij kiezen voor producten met minder verpakkingen? Wat is het gevolg van jouw keuze?

Conclusie voor de leerkracht

Als consument, en dat is een kind vaak ook al, bepaal je zelf wat je koopt. Maar die keuze heeft wel gevolgen. Dat gaat van de boer die het product produceert, tot het afval dat een product met zich meebrengt. Door bepaalde producten wel of niet te kopen, kan je invloed uitoefenen. Als je geen wegwerpflessen koopt, spaar je het milieu. De keuze die je in de winkel maakt, is wel degelijk belangrijk. Elk kind kan dus zijn steentje bijdragen. Hoe jonger deze boodschap wordt overgedragen, hoe beter.
Belangrijk ook is mee te geven dat verpakking niet gratis is. Veel consumenten beseffen dat niet. Het lijkt alsof verpakking gratis is, maar dat is ze niet. Met afvalarm winkelen spaar je niet alleen het milieu, maar ook veel centen.

TECHNISCHE FICHE

Naam activiteit	Bezoek Kringwinkel Hergebruiken
Doel	• Weten waar de dichtstbijgelegen kringwinkel is. • Weten welke spullen je naar een kringwinkel mag brengen. • Weten dat je in een kringwinkel voor een kleine prijs toffe spullen kan kopen. • Weten dat een kringwinkel aan langdurig werklozen werk bezorgt.
Duur	halve dag (wandeling of vervoer inbegrepen). Invullen vragenlijst in de klas: 50 minuten.
Werkvorm	Uitstap, groepswerk via werkblaadjes, verwerking
Materiaal	Werkblaadjes, reclamefolders

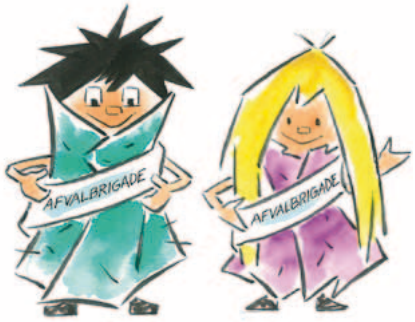

JE PLANT EEN BEZOEK AAN DE DICHTSTBIJZIJNDE KRINGWINKEL.

De leerlingen nemen hun werkbladen met vragen mee.

In de winkel krijgen ze een korte rondleiding, waarin duidelijk wordt dat de kringwinkel goed is voor drie zaken:

- het milieu: hergebruik, er is veel minder afval.
- tewerkstelling: langdurig werklozen komen aan bod.
- armoedebestrijding: mensen kunnen goedkoop spulletjes kopen.

De leerlingen zien waar de goederen binnenkomen, hoe ze worden gesorteerd, waar ze in de winkel terechtkomen. Ze mogen even vrij rondlopen en alles bekijken. Ondertussen kunnen ze hun vragen beantwoorden.

In de kledingwinkel leren de leerlingen vanwaar de kleding komt:

- van mensen die de kleding naar de winkel brengen;
- uit de kledingboxen die op verschillende plaatsen staan;
- van ophalingen aan huis.

Misschien begrijpen de leerlingen nu waar het woord kringwinkel vandaan komt. Omdat de kleding een nieuw leven krijgt (het blijft in de kringloop), hebben we geen afval.

ZIE WERK-BLAADJE

Voor de vraagjes die de leerlingen op school invullen, moeten ze enkele berekeningen maken (openingsuren, prijzen vergelijken).
Uit de reclamefolders knippen ze een lange broek en een ander kledingstuk + prijs.

Ze zien in dat in de kringwinkel alles veel goedkoper is.

Bij de voordelen van de kringwinkel benadruk je de volgende punten:

- hij is goedkoop, ook voor mensen met minder geld.
- er is veel minder afval (afval voorkomen, hergebruiken).

WERK-BLAADJE

Bezoek aan de kringwinkel

Werkblad 1 (meenemen naar de kringwinkel en daar invullen)

1. Om hoe laat vertrekken we naar de kringwinkel? .....

2. Wanneer komen we er aan? .....

3. Wat zijn de openingsuren van de kringwinkel? .....

4. Wie leidt ons rond? .....

5. Schrijf drie naambordjes over uit de winkel (geen kleding)

1. .....

2. .....

3. .....

6. Waar vind ik een nachtkastje? .....

Prijs? .....

7. Waar vind ik een kopje en een schoteltje? .....

Prijs? .....

8. Waar vind ik een kraan? .....

Prijs? .....

9. Schrijf drie naambordjes over uit de kledingwinkel.

1. .....

2. .....

3. .....

10. Is de kringwinkel duur? .....

11. Hoeveel kost hier een lange broek? .....

12. Noteer enkele andere prijzen van kledingstukken. .....

13. Wat gebeurt er met de kleding als ze wordt binnengebracht? .....

14. Van waar komt die kleding?

1. .....

2. .....

15. Van waar komt de naam 'kringwinkel'? .....

WERK-BLAADJE

Werkblad 2 (naverwerking in de klas)

1. Om welk uur vertrokken we naar de kringwinkel? .....

2. Wanneer kwamen we er aan? .....

3. Hoelang waren we onderweg ? .....

4. Wat zijn de openingsuren van de kringwinkel? .....

5. Hoe lang is de kringwinkel op zaterdag open? .....

6. Wie leidde ons rond? .....

7. Mogen we onze vuilniszak met restafval naar de kringwinkel bregen? .....

Waarom wel/niet? .....

8. Wat zijn de voordelen van een de kringwinkel?
Voor ons? .....

Voor het milieu? .....

9. Vul in

Ik zoek	**Welke afdeling?**	**Prijs Kringwinkel**	**Prijs andere winkel**
Een nachtkastje			
Een kop en een schoteltje			
Een lavabo			

10. Is het hier duur? .....

11. Wat kost er een lange broek? .....
Kleef hier een lange broek + prijs uit een reclamefolder.

12. Herinner je je nog prijzen van kledingstukken? .....
Geef de naam en de prijs in de kringwinkel.

.....

.....

Kleef hier hetzelfde soort kledingstuk + prijs uit een reclamefolder.

.....

.....

13. Van waar komt de kleding in de kringwinkel?

1. .....

2. .....

14. Van waar komt de naam 'kringwinkel'? .....
15. Wat vond jij van het bezoek aan de kringwinkel? .....
16. Zou je er nu met je ouders naartoe gaan? .....

TECHNISCHE FICHE

Naam activiteit	Hergebruik in de klas
Doel	• De leerlingen weten wat hergebruik is. • Ze maken hoeken in de klas rond hergebruiken.
Duur	Ganse themaweek
Werkvorm	Hoekenwerk
Materiaal	Allerlei

JE KONDIGT DEZE ACTIVITEIT
IN HET BEGIN VAN DE WEEK AAN.

We maken enkele nieuwe hoeken of we frissen de bestaande hoeken op. Hierbij besteden we aandacht aan het hergebruik van spullen. De leerlingen werken elke dag gedurende het laatste half uur aan de hoeken.

1 Verkleedkoffer/hoek

De leerlingen brengen de hele week oude kleding, voorwerpen, verkleedkleren mee.
De hoeken kunnen met een aankleedpop, kapstok, prenten en foto's aangekleed worden.

Op het einde van de week organiseer je een ruilmarkt. Elk kind brengt een oud kledingstuk mee en hangt het op aan een wasdraad in de klas. Op het einde van de week kan elk kind iets anders kiezen om mee naar huis te nemen.

2 WKM –hoek

WKM = waardevol kosteloos materiaal

In deze hoek verzamelen we spullen die we normaal gezien weggooien maar nog in de klas kunnen gebruiken:

- oude dozen, potten, glazen …
- oud papier en karton
- kladpapier
- plastic flessen

Dit materiaal gebruiken we tijdens knutsellessen, creatieve lessen of we kunnen er andere klassen een plezier mee doen.

3 Spelletjeshoek

Hier laten we onze verbeelding werken en ontwikkelen we spelletjes met wegwerpmateriaal, bijvoorbeeld een kegelspel met plastic flessen.

Je kan hier ook een ruilmarkt organiseren. De leerlingen kunnen spelletjes van thuis meebrengen die ze op het einde van de week kunnen ruilen.

4 Muziekhoek

Hier kan je van wegwerpmateriaal instrumenten maken.

TECHNISCHE FICHE

Naam activiteit	Van verpakking naar afval
Doel	• De leerlingen weten wat verpakking is. • Ze kunnen de levensweg van een verpakking omschrijven.
Duur	50 minuten
Werkvorm	Collage
Materiaal	Knipbladen, lege bladen, schaar en lijm

DE LEERLINGEN KRIJGEN EEN KNIPBLAD MET VERSCHILLENDE FOTO'S.
Ze krijgen de opdracht om de juiste weg van verpakking naar afval met de uitgeknipte foto's samen te stellen.

1 Knipblad 1: restafval

1. Rek in supermarkt
2. Verpakking van een koekje
3. Aan de kassa
4. Kind eet het verpakt koekje op
5. Kind gooit een verpakking van een koekje in de vuilnisbak
6. Restafval op de straat
7. Restafval wordt opgehaald

ZIE WERK-BLAADJE

1ste GRAAD

2 Knipblad 2: GFT

1. Fruitstand in supermarkt
2. Verpakte appelen
3. Aan de kassa
4. Kind eet een appel
5. Appelschillen of bananenschil in de GFT– bak of het compost
6. GFT–container op de straat
7. GFT wordt opgehaald

ZIE WERK-BLAADJE

3 Knipblad 3: PMD

1. Rek in supermarkt
2. Verpakte flessen met water
3. Aan de kassa
4. Kind schenkt een glas water in
5. Kind gooit de plastic fles in de PMD–container op school
6. PMD–zak op de straat
7. PMD wordt opgehaald

ZIE WERK-BLAADJE

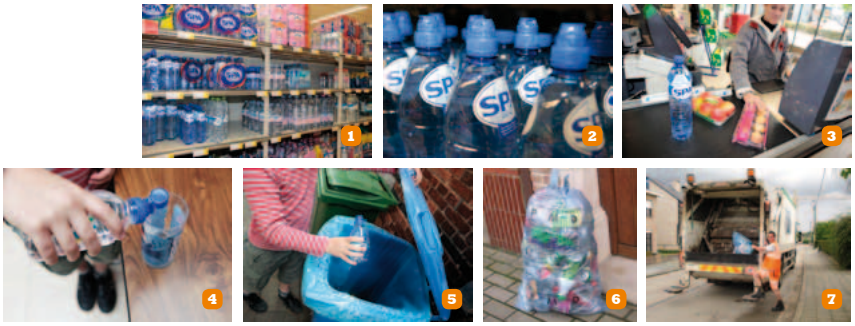

4 Kringgesprek rond de collages

Misschien is het raadzaam om voor elk voorbeeld nog eens kort, zonder te veel van het hoofdthema af te wijken, de 'betere' oplossing te vermelden (koekjes in familieverpakking (cf. in een grote rol in plaats van individueel verpakte, los fruit enkel in een dun en nog herbruikbaar zakje, leidingwater zonder verpakking…).

WERK-
BLAADJE

Knipblad 1: restafval

1ste GRAAD

WERK-BLAADJE

Knipblad 2: GFT

WERK-
BLAADJE

Knipblad 3: PMD

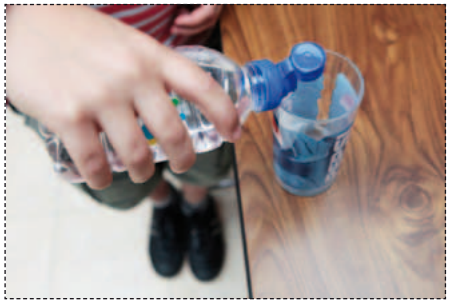

TECHNISCHE FICHE

Naam activiteit	Afvalmonsters in actie
Doel	• De leerlingen maken afvalmonsters als mascotte om leerlingen aan te zetten het afval in de vuilnisbak te werpen. • De leerlingen aanmoedigen om geen afval op de grond te gooien. • De leerlingen weten wat zwerfvuil is.
Duur	75 minuten
Werkvorm	Knutselen
Materiaal	Wegwerpmateriaal, scharen, lijm, verf, penselen …

INTRODUCTIE MET EEN **een kringgesprek.**

- Welke soorten afval sorteren we op school?
- Gebeurt dat altijd op de juiste manier?
- Wat gaat er vaak fout?
- Hoe noemen we afval dat de mensen op straat gooien, waar het niet hoort?
- Hoe kunnen we dat aanpakken?

We voeren met de klas actie om de leerlingen ertoe aan te zetten hun afval in de juiste vuilnisbak te gooien. We doen dat aan de hand van afvalmonsters.

Verdeel de klas in groepjes.

Elke groep werkt rond een bepaald soort afval maar elke leerling maakt zijn eigen monstertje.

Groep 1 ..... Papier en karton
Groep 2 ..... PMD
Groep 3 ..... GFT
Groep 4 ..... Restafval

Je kan op verschillende manieren te werk gaan:

- voor papier en karton, PMD werk je met dat materiaal zelf;
- je kan de leerlingen ook zelf dat materiaal laten maken. Voor GFT maken de leerlingen uit papier en karton fruit en groenten en maken er een groot monster van.

Je plaatst de monstertjes bij de vuilnisbakken op de speelplaats met enkele slogans erbij.
Laat de leerlingen zelf die slogans zoeken.

Voorbeelden:

- Papier hier.
- Geen blik of ik stik.
- Alleen fruit, de rest moet eruit.
- …?

TECHNISCHE FICHE

Naam activiteit	Werkboekje Taal - Afvaltaal
Doel	De leerlingen kunnen oefeningen oplossen die bij het thema afval aansluiten.
Duur	100 minuten
Werkvorm	Klassikaal en individueel
Materiaal	Werkboekje

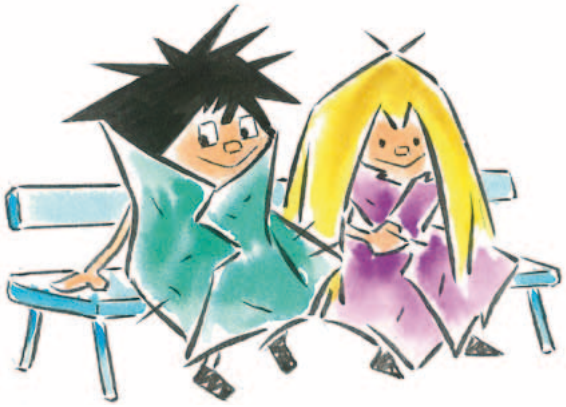

WERK JE MEE
met ons?

WERK-
BLAADJE

WERKBOEKJE

Leerlingen

1 Oefening 1

Afvalwoorden herkennen.

Zoek de vijf namen van afval.
Een boom – een klokhuis – spelen – een leeg blik – nooit – koeien – oude kranten – een kapot glas – sorteren – doosje van fruitsap

2 Oefening 2

De verpakkingen met hun inhoud combineren.

Zoek het juiste woord en vul in:
Koffie, tandpasta, appels, choco, aardappelen, water, plakband, makreel, kleurpotloden, limonade.

Een tube .....
Een fles .....
Een pak .....
Een potje .....
Een flesje .....
Een kist .....
Een rol .....
Een blik .....
Een zak .....
Een doosje .....

WERK-BLAADJE

3 Oefening 3

Het verkleinwoord kunnen schrijven.

Vul het juiste afvalwoordje in.

Een groot blik	Een klein	.....
Een grote fles	Een klein	.....
Een grote batterij	Een klein	.....
Een groot papier	Een klein	.....
Een grote schoen	Een klein	.....
Een grote lamp	Een klein	.....
Een grote container	Een klein	.....
Een grote doos	Een klein	.....
Een grote kurk	Een klein	.....
Een grote pot	Een klein	.....

4 Oefening 4

Klinkers in een woord kunnen invullen.

Vul de klinkers in:

P.pier .....
Fl.s .....
Bl.k .....
D..s .....
K.rk .....

5 Oefening 5

Betekenis van GFT, PMD en KGA kennen.

Wat betekenen de letters in de volgende woorden?

G.F.T. betekent afval van
G .....
F .....
T .....

P.M.D. betekent afval van
P .....
M .....
D .....

K.G.A. betekent afval van
K .....
G .....
A .....

WERK-BLAADJE

6

Oefening 6

De medeklinkers in een woord invullen.

Vul de medeklinkers in.

Vuilni. .....
Af.al .....
Kra.t .....
Pa.ier .....
G.T .....
Mi.ieu .....
G.as .....
F.acon .....
Ve.f .....
Con.ainer .....

Deze woorden kan je instuderen voor een dictee.

WERK-BLAADJE

Oefening 7

Woorden rond afval zoeken in een raster.

Zoek volgende woorden in het raster.

afval	vuil	batterij	recyclagepark
ILvA	fles	olie	
container	papier	kleding	

Z	L	F	R	O	P	A	P	I	E	R	S	O	R
R	E	C	Y	C	L	A	G	E	P	A	R	K	V
U	A	F	C	G	C	Q	H	D	E	P	B	G	U
C	F	H	B	Q	N	S	R	J	Y	Y	U	K	Q
L	V	K	C	O	N	T	A	I	N	E	R	L	F
H	A	L	D	M	N	U	A	J	O	X	Z	E	L
Q	L	X	Y	D	O	R	Q	H	P	E	P	D	F
U	J	N	L	R	I	L	V	A	H	Q	V	I	X
L	N	F	L	E	S	W	C	Q	F	Y	Y	N	I
B	A	T	T	E	R	I	J	Z	P	O	E	F	J
V	V	X	C	T	A	O	L	I	E	U	O	K	L
V	O	M	J	B	I	V	U	I	L	Y	M	I	Y

8

Oefening 8

Begrijpend lezen: “HELP! IK BARST”.

1. Kennismaken met tekst en titel

Doelstellingen

- De titel kunnen verwoorden.

Enkele vragen:

- Wat is de titel van de tekst?
- Waarover zou de tekst kunnen gaan?

2. De leerlingen lezen de tekst in stilte

Doelstellingen

- Een tekst geconcentreerd en in stilte kunnen lezen.
- Persoonlijke bevindingen over de tekst kunnen verwoorden.
- Aandachtig naar medeleerlingen kunnen luisteren.
- Woorden met behulp ven de context kunnen verklaren.

De leerlingen lezen de tekst in stilte. Woorden die ze niet begrijpen, onderstrepen ze. Als iedereen klaar is met de tekst, wisselen de leerlingen er even van gedachten over.

3. De tekst hardop lezen

Doelstellingen

- Een tekst met de gepaste intonatie kunnen lezen.
- Moeilijke meerlettergrepige woorden correct kunnen lezen.

Een leerling begint te lezen. Je duidt telkens een andere lezer aan, zo blijven de leerlingen alert. Iedereen komt aan bod.

4. Individuele verwerking

Doelstellingen

- Op de vraagjes kunnen antwoorden.
- Eigen ervaringen kunnen verwoorden.

De leerlingen lossen in potlood de vragen bij de tekst op. De leerkracht neemt klassikaal de vragen door en de leerlingen werken individueel.

5. Klassikale verwerking

Doelstellingen

- Antwoorden oplossen.
- Klassikale verbetering.

WERK-BLAADJE

Lees de tekst aandachtig.
Beantwoord de vragen.

Zwerf en Sluik zitten graag rustig op een bank aan de rand van het park. Maar vandaag lukt dat niet. Een vuilniszak, naast de bank, jammert de hele tijd.
"Ik word gek van dat gezeur", zegt Zwerf.
"Wat is er toch aan de hand?"
"Ik hou het niet meer uit", zucht Sluik.
"Kom, we gaan kijken. Hij moet ophouden."
Zwerf en Sluik gaan naar de vuilniszak."
Hij ziet er heel ongelukkig uit.
"Mensen hebben me hier neergezet. Ik hoor hier niet te zijn! Ik heb overal pijn. Au! Mijn buik zit veel te vol! Ik ga barsten. Ik voel het."
"Jouw buik zit vol met dingen die er niet thuishoren", zegt Sluik.
"Die moeten eruit, nu meteen!"

Vragen bij de tekst. Vul in.

1. Waar zitten Zwerf en Sluik?
Ze zitten op .....

2. Wie jammert al een hele tijd?
De ..... jammert al een hele tijd.

3. Wie gaat naar de vuilniszak toe?
.....gaan naar de vuilniszak.

4. Wie zette de vuilniszak daar neer?
De ..... hebben de vuilniszak daar neergezet.

WERK-BLAADJE

Ze rennen weg, elk een andere kant op.
"Wroetertjes, alsjeblieft, komen jullie mee? De vuilniszak zit veel te vol. Hij jammert de hele tijd. Jullie moeten hem helpen."
"Mm… bananenschillen, oud brood, een blaadje sla, verwelkte bloemen … lekker. Dat wordt smullen. We knabbelen alles in kleine stukjes, zodat jullie niet meer zien wat het geweest is. En dan zullen we er heerlijk in wriemelen en wroeten tot alles zo fijn is als aarde."

"Papiermakertjes, alsjeblieft, komen jullie mee? De vuilniszak zit veel te vol. Er zitten kranten en karton in zijn buik. Kunnen jullie daar iets mee doen?"
"Natuurlijk. Dat knagen we allemaal fijn en we voegen er water en lijm bij tot het een papje is. Dat kneden we en we persen er nieuwe bladen van. Die kunnen jullie dan opnieuw gebruiken. Kringlooppapier heet dat!"
"Dank je wel, vuilniszak. Je doet ons een groot plezier. Zo hebben we minder hout nodig en hoeven we vandaag geen boom om te knagen. Maar … die vettige puntzak mag je houden. En dat vieze zakdoekje ook. Vuil papier hoeven we niet. Drankkartons wel. We kennen iemand die ze fijnsnippert en al die snippers tot stevige platen perst. Daar maakt hij dan meubeltjes van.

Vragen bij de tekst. Vul in.

1. Naar wie rennen Zwerf en Sluik?
Ze vliegen naar de ..... en naar de .....

2. Wat smullen de wroetertjes allemaal op (twee voorbeelden)?
Ze smullen .....

3. Drankkartons worden fijngesnipperd. Wat wordt er later van gemaakt?
Van de fijngesnipperde drankkartons worden .....gemaakt.

"Voel je je al beter, vuilniszak?"
"Een beetje. Maar er prikt nog iets in mijn buik. Au! Een glazen flesje dat stuk is, denk ik. Au!"
Zwerf en Sluik bekijken de pijnlijke buik van dichtbij. Oei! Dat ziet er niet zo goed uit. Sluik vliegt snel naar de glasmakertjes. Daar ligt een berg flessen en gebroken glas.

"Hé jongens, willen jullie nog meer glas?" "Ja, graag, want wij kunnen het heel goed gebruiken. Wij maken het fijn en we smelten het in een gloeiend hete oven. Met dat papje gieten we dan nieuwe glazen spullen."
De glasmakertjes halen voorzichtig het gebroken flesje uit de vuilniszak. De andere flessen nemen ze ook mee. Een glasmakertje vindt een kleine spiegel. Hij bekijkt zichzelf en straalt van trots.

WERK-BLAADJE

Vragen bij de tekst. Vul in.

1. Wie rent er naar de glasmakertjes?
..... rent naar de glasmakertjes.

2. Waarom gaat Sluik naar de glasmakertjes?
Sluik gaat naar de glasmakertjes omdat er een .....
in de vuilniszak zit.

3. Welke drie helpers zijn Zwerf en Sluik al gaan halen?
....., ...

De vuilniszak jammert niet meer. Hij is al heel wat dunner en voelt zich stukken beter.

"We kunnen je nog slanker maken", zegt Zwerf. "Maar dan moeten onze vriendjes meehelpen." Ze roepen al hun vriendjes rond de vuilniszak. Zwerf en Sluik houden een zakje open. Gooi maar in, roepen ze vrolijk.
De vriendjes rommelen in de vuilniszak en zoeken plastic flesjes, kroonkurken en blikjes.
De vuilniszak buigt zich diep voorover. Zwerf vindt een batterijtje. Dan pakt hij een lege plastic fles en enkele blikjes en drukt ze plat.
"Kom", roepen Zwerf en Sluik. "We brengen alles wat we verzameld hebben naar het containerpark. Daar weten ze waar ze van al die spullen nog nieuwe dingen kunnen maken. Volg me!"

Zwerf en Sluik zitten weer op hun bank. Het is rustig nu. De vuilniszak voelt zich prima. Er zit niets meer in zijn buik dat niet mag. Nu kan hij mee in de vuilniswagen. Hij is er helemaal klaar voor.

Vragen bij de tekst. Vul in.

1. Als alles opnieuw rustig is, waar gaan Zwerf en Sluik dan zitten?
Zwerf en Sluik gaan opnieuw op ..... zitten.

2. Als er niets meer in de vuilniszak zit dat niet mag, waar gaat de vuilniszak dan heen?
De vuilniszak gaat mee in de .....

3. Wat doen ze met de voorwerpen die ze verzameld hebben? Waar brengen ze ze heen? Zwerf en Sluik brengen de verzamelde voorwerpen naar het .....

TECHNISCHE FICHE

Naam activiteit	Werkboekje Rekenen - Afvalrekenen
Doel	De leerlingen kunnen rekenoefeningen oplossen die bij het thema afval aansluiten.
Duur	50 minuten
Werkvorm	Individueel en klassikaal
Materiaal	Werkboekje

Doelstellingen

- Kunnen optellen tot en aftrekken van natuurlijke getallen tot en met 100.
- Kunnen vermenigvuldigen en delen met natuurlijke getallen tot en met 100.

De leerlingen maken zelfstandig oefeningen op de tafels en de hoofdbewerkingen tot 100. De oefeningen zijn gelinkt aan het thema afval.

ZIE WERK-BLAADJE

WERK-BLAADJE

Schrijf de uitkomsten (in woorden) van de aftrekkingen in het raster

24 – 11 =

18 – 7 =

37 – 30 =

24 – 12 =

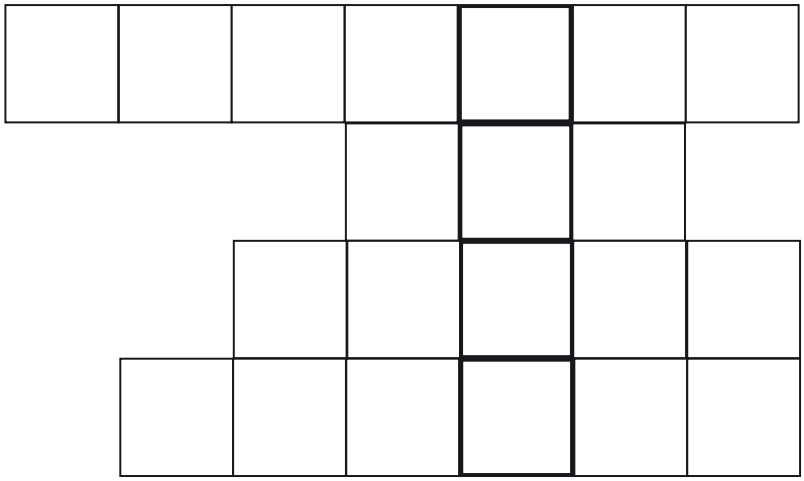

Schrijf het gevonden woord op de vuilniskar

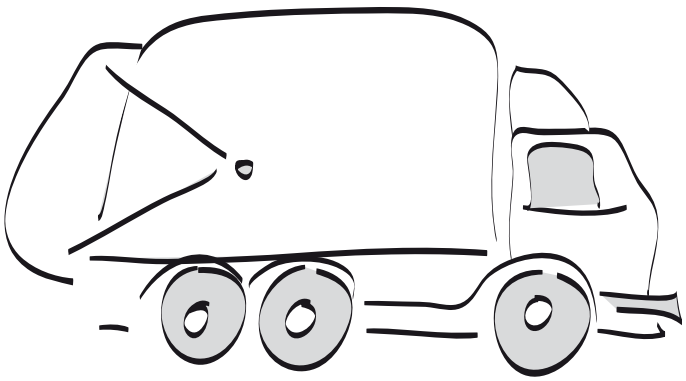

WERK-BLAADJE

Wie composteert heeft minder afval!!!!! Los op.

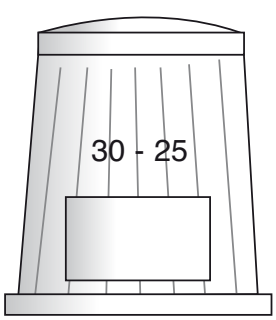

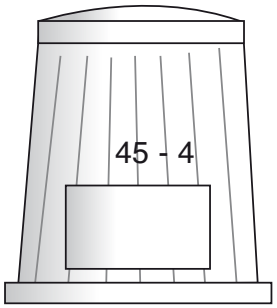

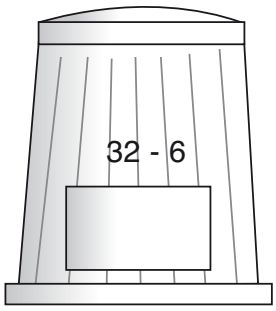

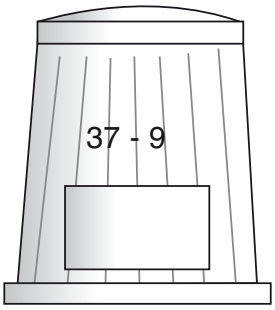

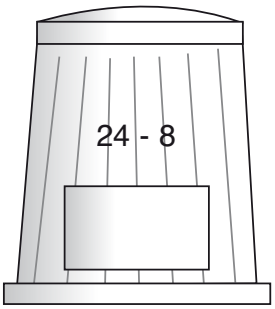

WERK-BLAADJE

Geef de vuilniszakken de juiste kleur

6 = geel
8 = blauw
16 = grijs
20 = bruin

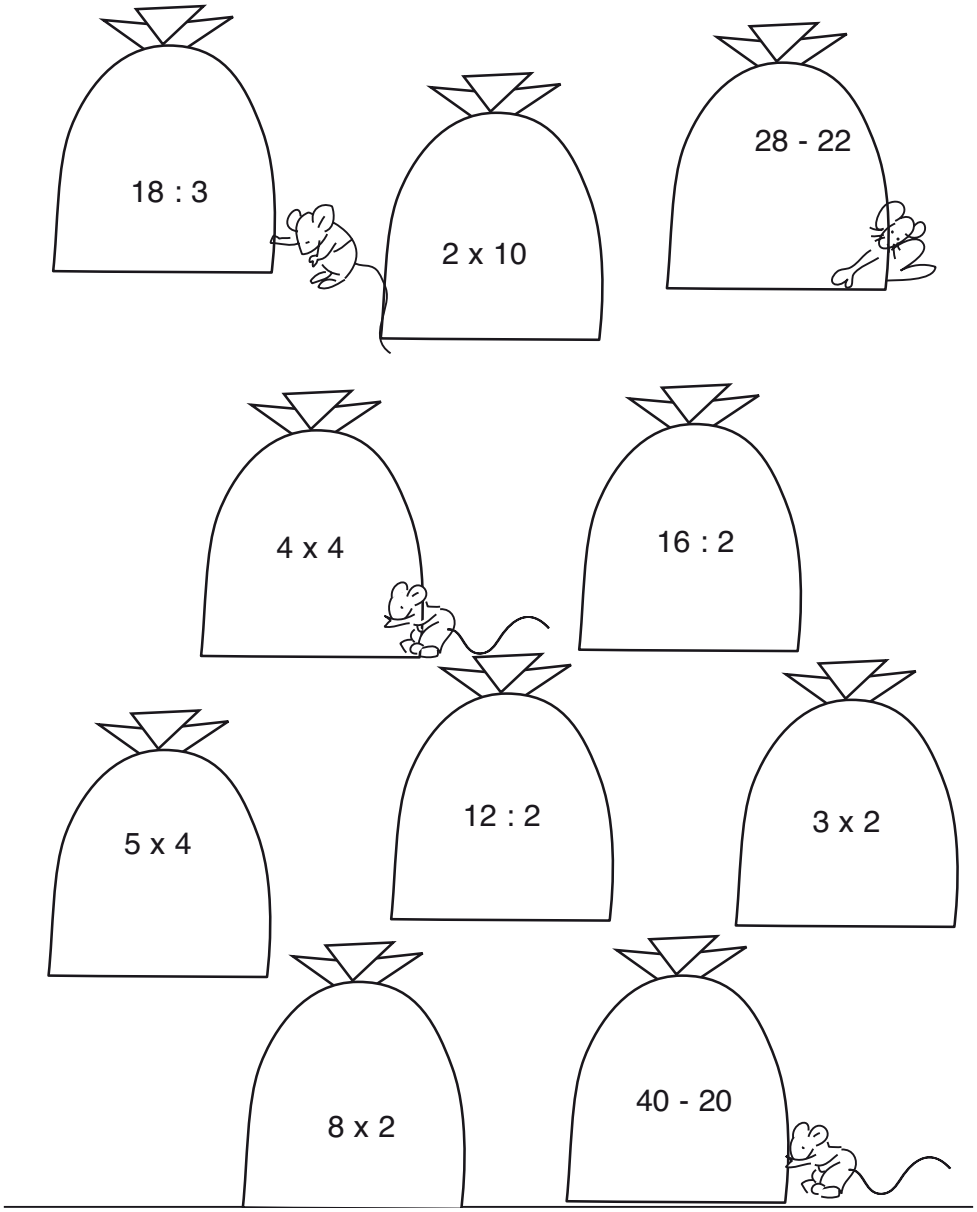

WERK-BLAADJE

Overal komt men zwerfvuil tegen. Help jij het opruimen?

Verbind de kaartjes met elkaar tot een lange sliert.
Kleur een oefening en haar uitkomst in dezelfde kleur.

START	3 x 5

6	12 : 4

18	3 x 4

25	3 x 3

16	38 - 9

3	2 x 10

15	25 - 7

7	5 x 2

12	8 x 2

29	18 : 3

10	17 + 8

20	14 : 2

9	STOP

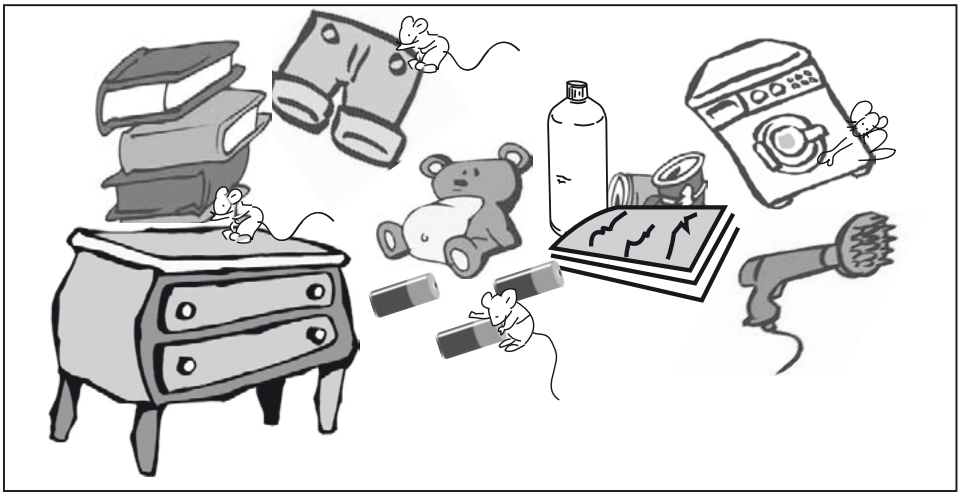

WERK-BLAADJE

Kan jij dit geheimschrift ontcijferen?

6 x 1 = ... = r

4 x 4 = ... = n

1 x 9 = ... = a

2 x 9 = ... = l

1 x 4 = ... = z

1 x 1 = ... = !

3 x 4 = ... = d

5 x 2 = ... = u

1 x 5 = ... = k

2 x 1 = ... = s

7 x 2 = ... = w

10 x 2 = ... = h

3 x 5 = ... = o

0 x 9 = ... = e

3 x 1 = ... = m

2 x 4 = ... = t

1 x 7 = ... = i

9	18	2

14	0

15	16	4	0

20	9	16	12	0	16

10	7	8

12	0

3	15	10	14	0	16

4	15	10	12	0	16

2	8	0	5	0	16

20	9	16

4	15	10

12	0

14	0	6	0	18	12

3	15	15	7	0	6

14	15	6	12	0	16

1

WERK-BLAADJE

Sorteer jij het afval in de juiste container?
Kleur wat bij elkaar past in dezelfde kleur.

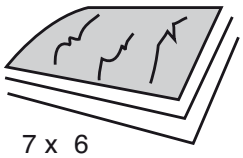

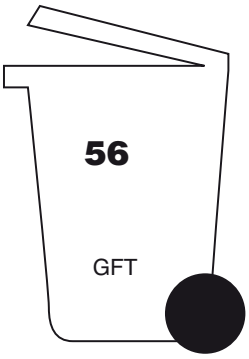

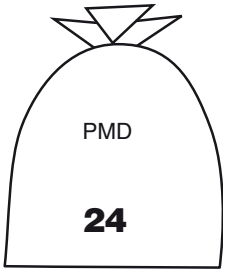

TECHNISCHE FICHE

Naam activiteit	Groot afvalinterview met de ouders Ladder van Lansink
Doel	• Weten hoe de leerlingen thuis met afval omspringen. • De leerlingen leren via de ladder van Lansink vijf manieren kennen om met afval om te springen. • Het vergroten van de impact van afvalsensibilisering op school. • De school maakt ook de ouders afvalbewust.
Duur	Thuis- en klaswerk: 50 minuten
Werkvorm	Vragenlijst voor de ouders
Materiaal	Vragenlijst

JE GEEFT DE LEERLINGEN EEN VRAGENLIJST MEE DIE ZE SAMEN MET HUN OUDERS MOETEN INVULLEN.

Ga je mee op onderzoek?

1 **Tracht samen met je ouders zo juist mogelijk op de volgende vragen te antwoorden.**

ZIE WERK-BLAADJE

2 De leerlingen brengen de resultaten van hun onderzoek mee naar de klas. We zetten de resultaten om in een onderzoekschema.

Het is het duidelijkst als de leerkracht het schema in het groot maakt (op bord, op papier, op een slide) en het tijdens het afvalproject in de klas ophangt of projecteert.

Wat gebeurt er bij jullie thuis met het afval? We noteren de resultaten in een vergelijkende tabel zonder oordeel te vellen over hoe de kinderen thuis met het afval omspringen. Die vergelijking gebeurt aan de hand van bijgevoegde tabel.

In de **tabel** plaats je naast elk besproken punt het passende woord uit de ladder van Lansink: voorkomen, hergebruiken of recycleren.
Dan bespreek je wat er goed en fout wordt gedaan en uiteindelijk stel je de vraag: **wat doen we eraan om minder afval te produceren?**
Zo komen we tot de ladder van LANSINK: je tekent de ladder op het bord, eerst zonder de woorden.
Je vindt de woordkaarten en tekeningen op de website bij downloads.

De beste manier om minder afval te hebben is natuurlijk afval vermijden of voorkomen. We halen dit woord uit de tabel. Je vraagt aan de leerlingen wat de volgende stap is.
Welk woordje schrijven we dan? **hergebruiken.**
En daaronder? r**ecycleren.**

Je legt bondig het verschil uit tussen hergebruiken en recycleren. Bij recycleren ondergaat het afval een bewerking: van papier wordt bijvoorbeeld nieuw papier gemaakt.

Dan vraag je de leerlingen of ze weten wat er nog met afval kan gedaan worden.
Wat geeft het minste afval van beide? **verbranden.**
Bij **storten** blijven we met het meeste afval zitten. Het is die afvalberg die we moeten proberen te verkleinen.
In de eerste graad gaan we hier niet verder op in.

WERK-BLAADJE

1 Vragenlijst

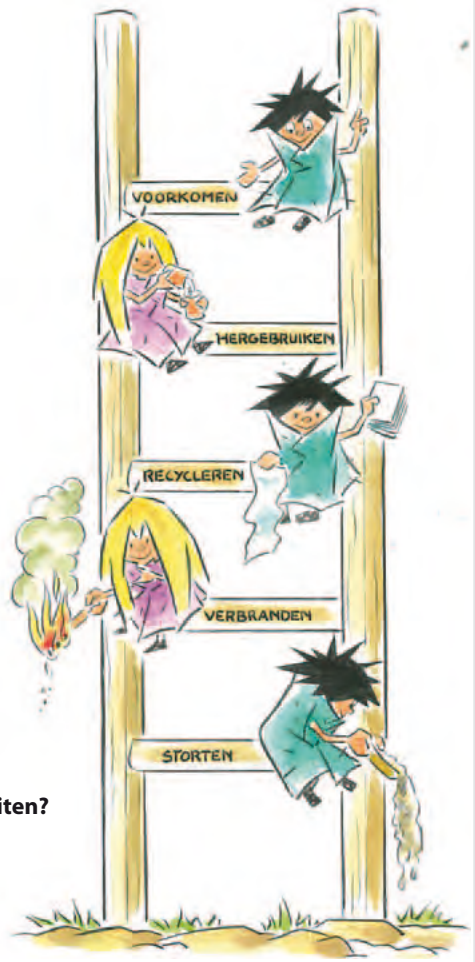

Sorteren jullie thuis afval? ❍ ja ❍ neen

Kopen jullie drank
- in blik? ❍ ja ❍ neen
- in flessen? ❍ ja ❍ neen
- in drankkartons? ❍ ja ❍ neen

Drinken jullie thuis water:
- van de kraan? ❍ ja ❍ neen
- uit flessen? ❍ ja ❍ neen

Kopen jullie drank in glazen flessen met statiegeld? ❍ ja ❍ neen

Hebben jullie
- een grijze container? ❍ ja ❍ neen
Zo ja, waarvoor dient hij?
- een groene container? ❍ ja ❍ neen
Zo ja, waarvoor dient hij?
- blauwe vuilniszakken? ❍ ja ❍ neen
Zo ja, waarvoor dienen ze?

Hoeveel blauwe vuilniszakken zetten jullie per inzamelbeurt buiten?
..... zakken

Wanneer komt de ophaaldienst langs?

.....

Hebben jullie een composthoop, -vat of -bak? ❍ ja ❍ neen

Gaan jullie soms naar het recyclagepark? ❍ ja ❍ neen

Ben jij al naar het recyclagepark geweest? ❍ ja ❍ neen

Heb je al een kringwinkel bezocht? ❍ ja ❍ neen ❍ ik ken de kringwinkel niet

Gebruik je schrijfpapier meestal aan beide zijden? ❍ ja ❍ neen
Doe jij je boterhammen in een brooddoos? ❍ ja ❍ neen

Koop je bij de start van het schooljaar altijd nieuwe schoolspullen, ook al zijn de oude nog niet stuk? ❍ ja ❍ neen

Vragen jullie bij het winkelen telkens een plastic zak om de boodschappen in te stoppen? ❍ ja ❍ neen
Indien neen, wat gebruiken jullie dan om de boodschappen in te steken?

.....

Gooi jij wel eens afval op straat? ❍ ja ❍ neen

WERK-BLAADJE

2 Wat gebeurt er op deze manier met ons afval? Kruis aan volgens de antwoorden van de leerlingen.

WAT GEBEURT ER OP DEZE MANIER MET ONS AFVAL?				
NAAM LEERLING				
THUIS SORTEREN				RECYCLEREN
GLAZEN FLESSEN				HERGEBRUIKEN
COMPOSTHOOP				VOORKOMEN
BEZOEK CONTAINERPARK				RECYCLEREN
BEZOEK KRINGWINKEL				HERGEBRUIKEN
PAPIER LANGS TWEE KANTEN				HERGEBRUIKEN
BROODDOOS				VOORKOMEN
OUDE SCHOOLSPULLEN				HERGEBRUIKEN
DRAAGTAS WINKELEN				VOORKOMEN